

Kula Stojana Jankovića

Kulturno nasljeđe

Obnova

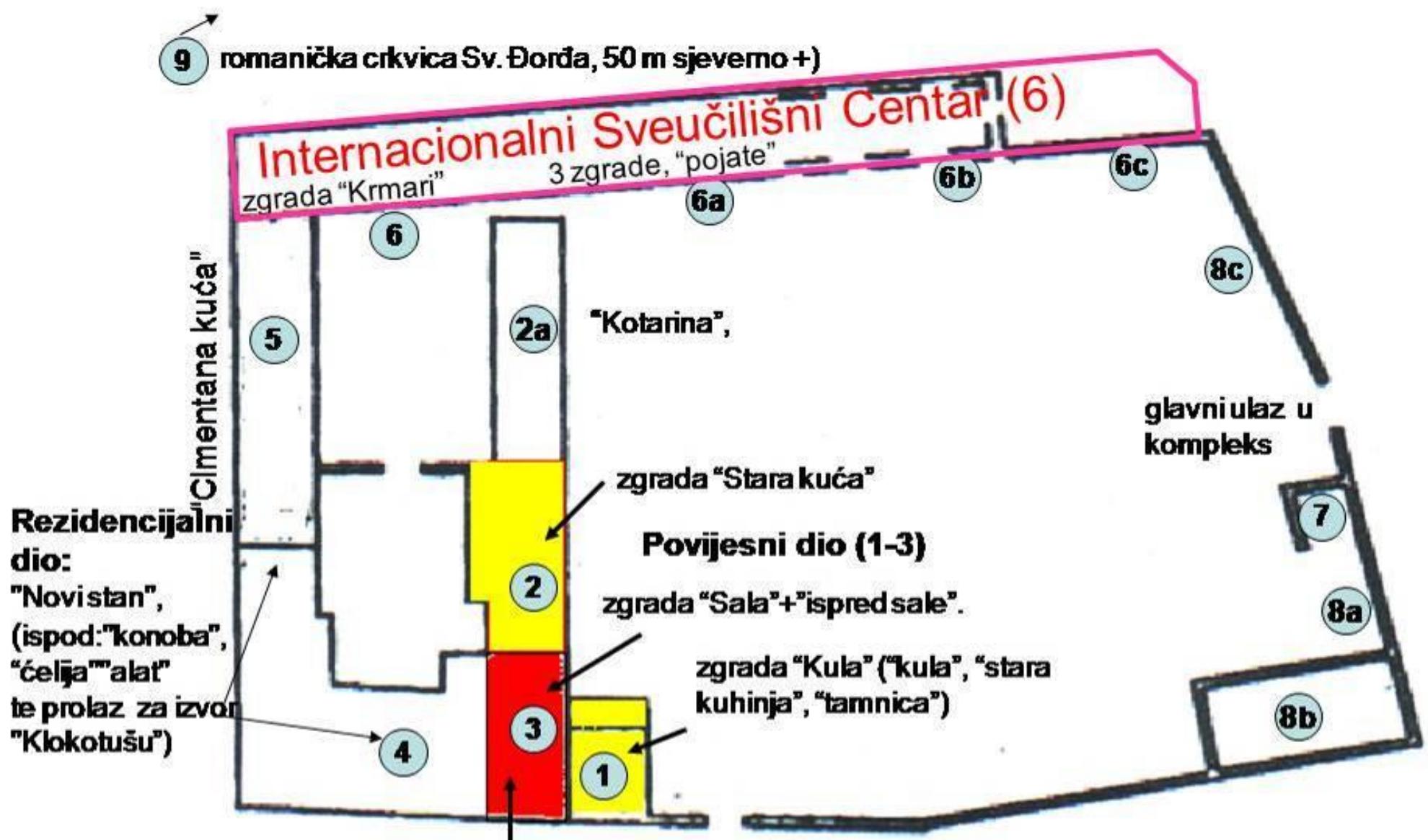
Revitalizacija

Dr. sc. Uroš Desnica, dipl.ing.

Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Jankovića –Mostovi“, te obitelj Desnica

Tlocrt centralnog dijela kompleksa Kula Jankovića u Islamu Grčkom

Prostori planirani za Muzejske postave (1-3, 7)

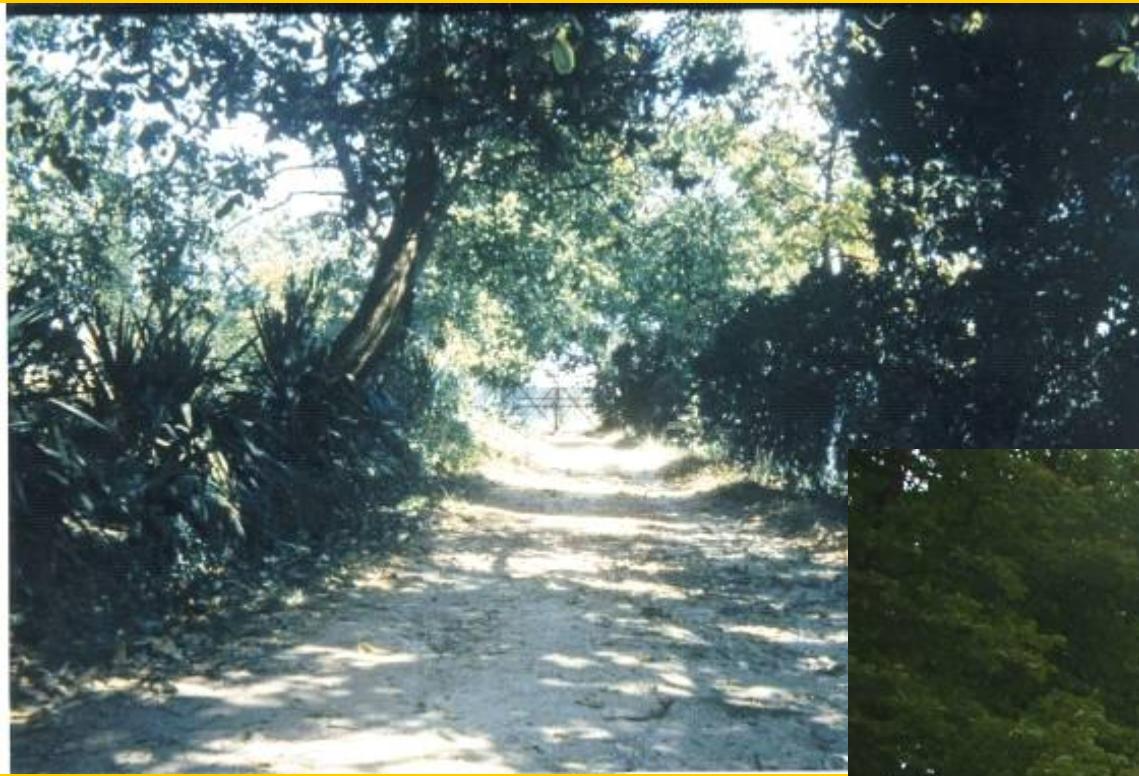
Međunarodni sveučilišni centar (6, 8a, 8b), i rezidencijalni dio (4-5)

Pogled s *Kule na sjever* i Velebit u pozadini

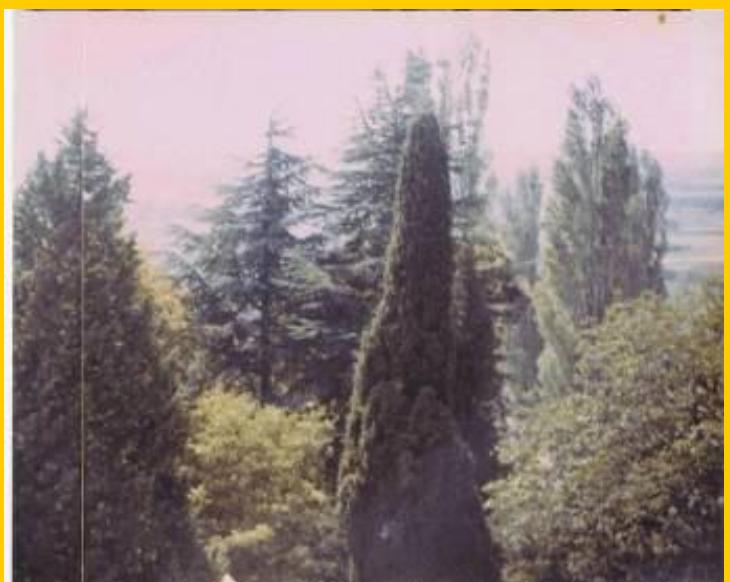

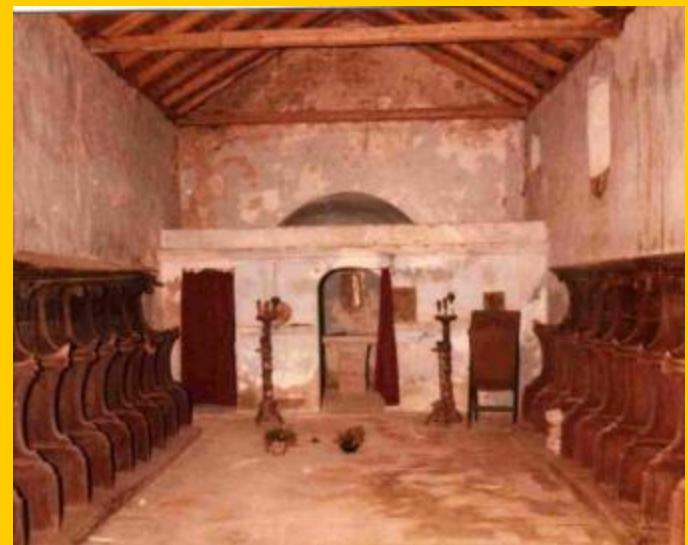
Pogled s *Kule na jug* -Ravni Kotari, Zadarski otoci

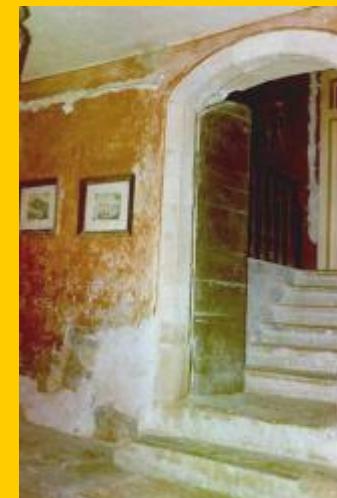
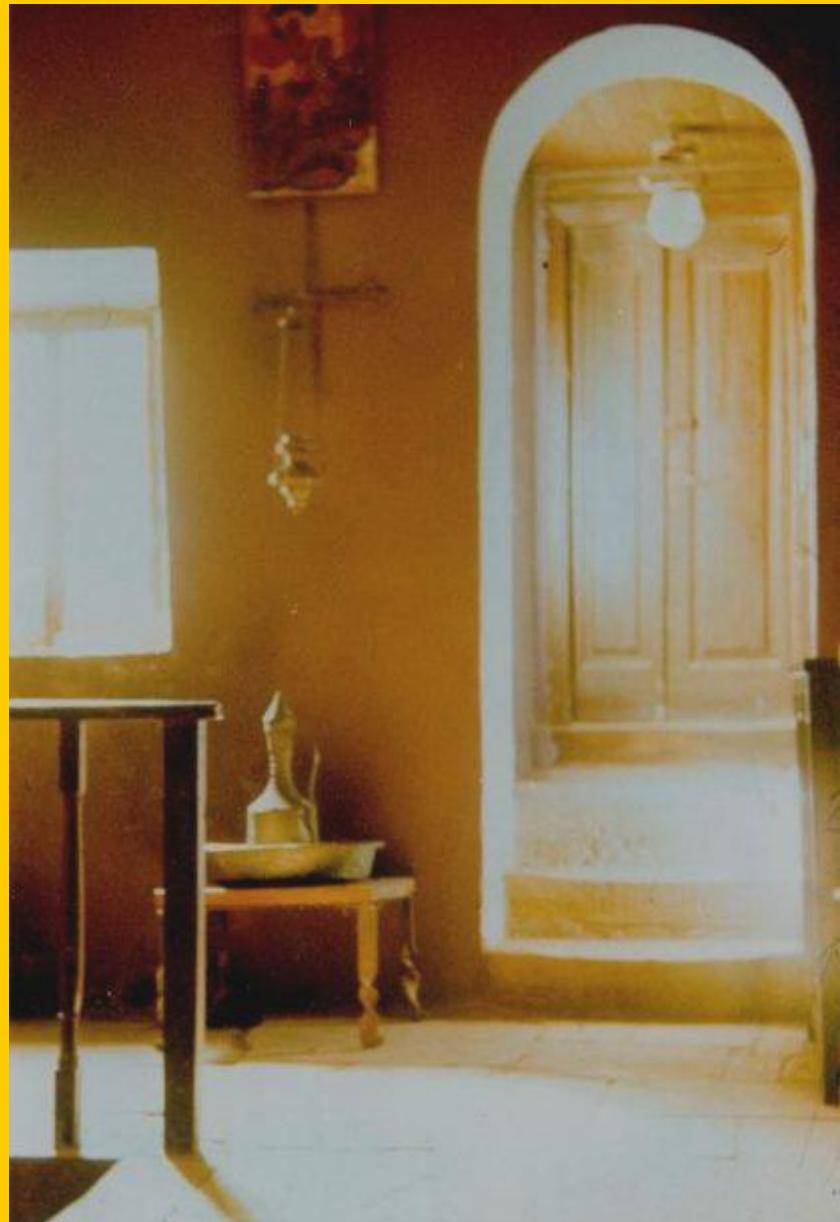
‘Avlija’ (lijevo)

Park i ‘Vrt’ (dolje)

Romanička crkva, grob Vladana Desnice te okolno srednjevjekovno groblje

Ulaz u povjesni dio (prije 1991 g.). Uredio Vladan Desnica; za posjetitelje Kule

“Stara kuhinja”, prije 1991 g. i danas

Sala – reprezentativna soba, prije 1991 g., i 2011

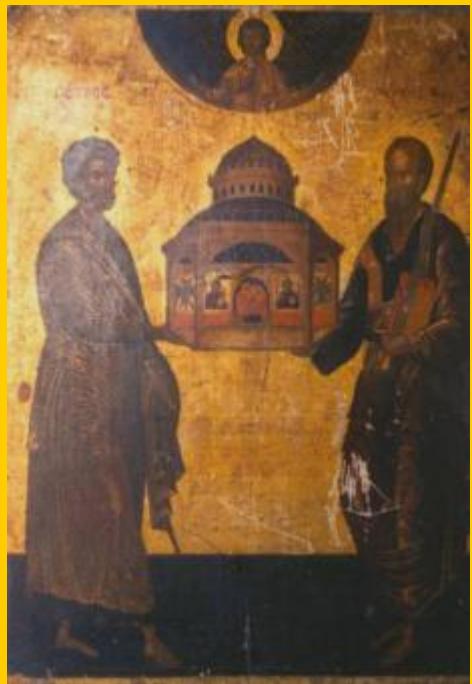

Interieri zgrade "Novi Stan", (prije 1991 g.)

Zbirke Kule Jankovića (status 2012 g.):

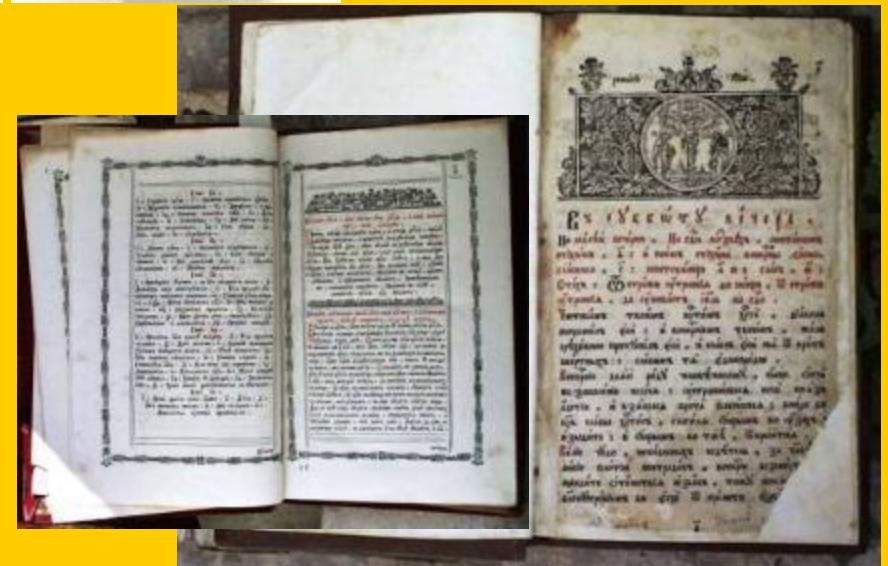
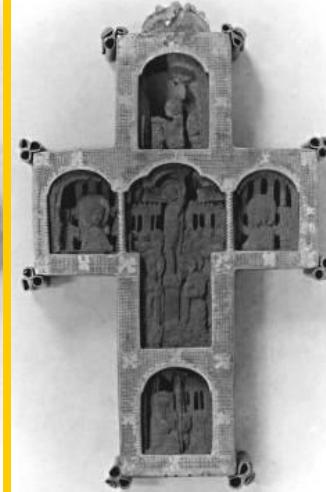
zbirka ikona (oko 40 ikona iz 16-18 st.; sačuvana), **zbirka sakralnih objekata** (sačuvana), **zbirka srednjevjekovnog oružja** (sačuvana), **etnografska zbirka** (uglavnom sačuvana), **arheološka zbirka** (većinom izgubljena), **galerija slika** (uglavnom sačuvana), **zbirka antiknog namještaja** (uglavnom izgubljena), **zbirka geografskih karata** (sačuvana), **albumi starih fotografija** (sačuvani), bogata **arhivska građa** (sačuvana), **zbirka umjetničkih predmeta** (uglavnom izgubljena), **biblioteka** s oko 4.000 knjiga na raznim jezicima (sačuvana).

Nekoliko primjera iz bogate zbirke ikona

Zbirke Kule Jankovića:

Zbirka sakralnih objekata, (uglavnom sačuvana)

Zbirke Kule Jankovića: Zbirka srednjovjekovnog oružja (sačuvana)

mačevi tipa *Sciavone*

sablja

Većina predmeta danas je u
Hrvatskom Povijesnom Muzeju u
Zagrebu

Zbirke Kule Jankovića:

Etnografska zbirka (uglavnom sačuvana)

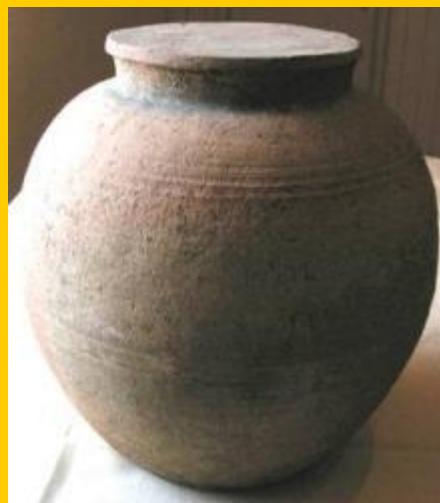
preslice

ibrici, bakreni

grijači, bakreni za krevet ('scaldaletti')

kutija za nakit,
drvena

zemljani čup s poklopcom

preša za duhan

Kamene skulpture na otvorenom:

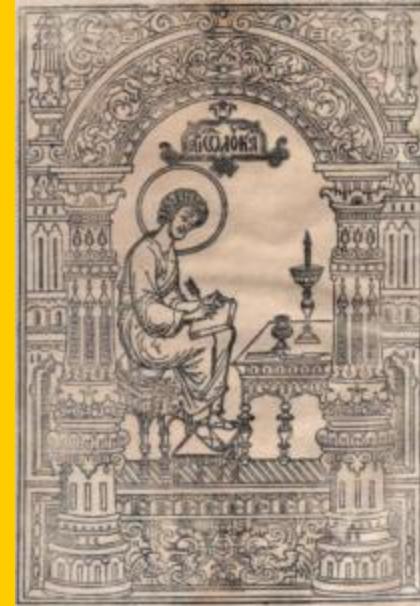
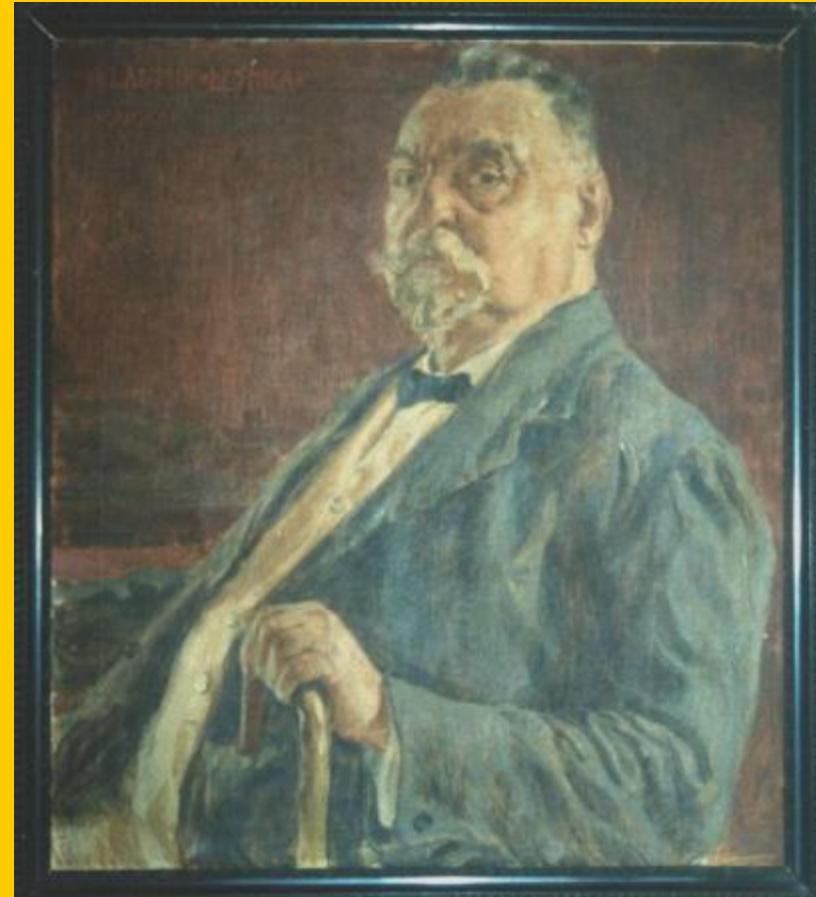
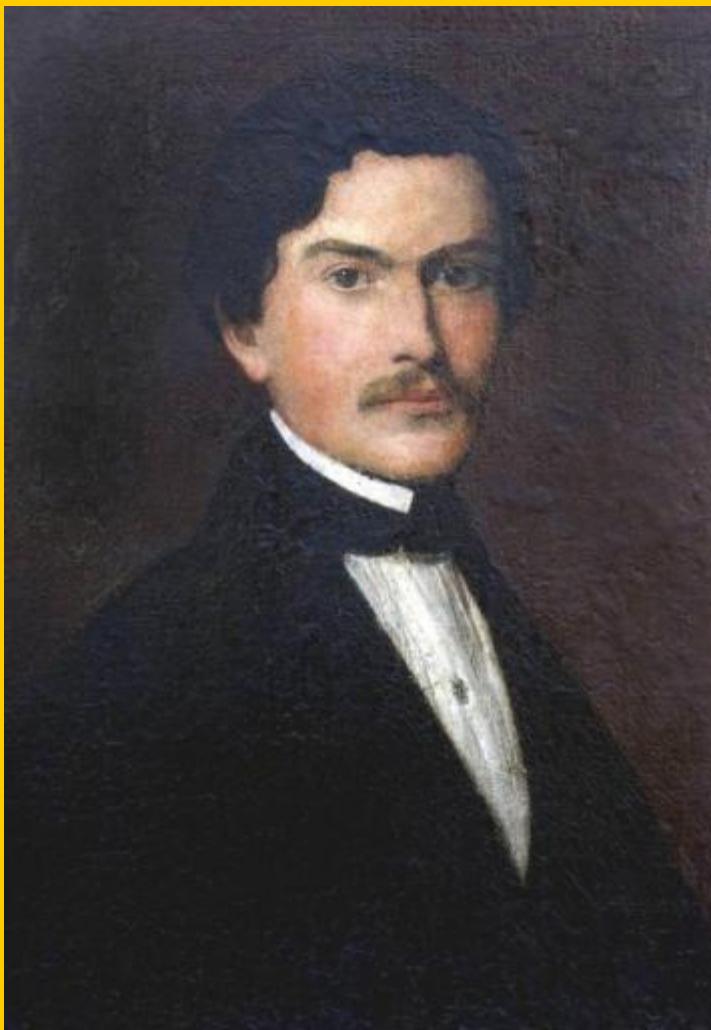
Prahistorijski puž

Turbe

Mletački namjesnik ('providur') u zidu 'pojate'

Zbirke Kule Jankovića: Galerija slika (uglavnom sačuvana)

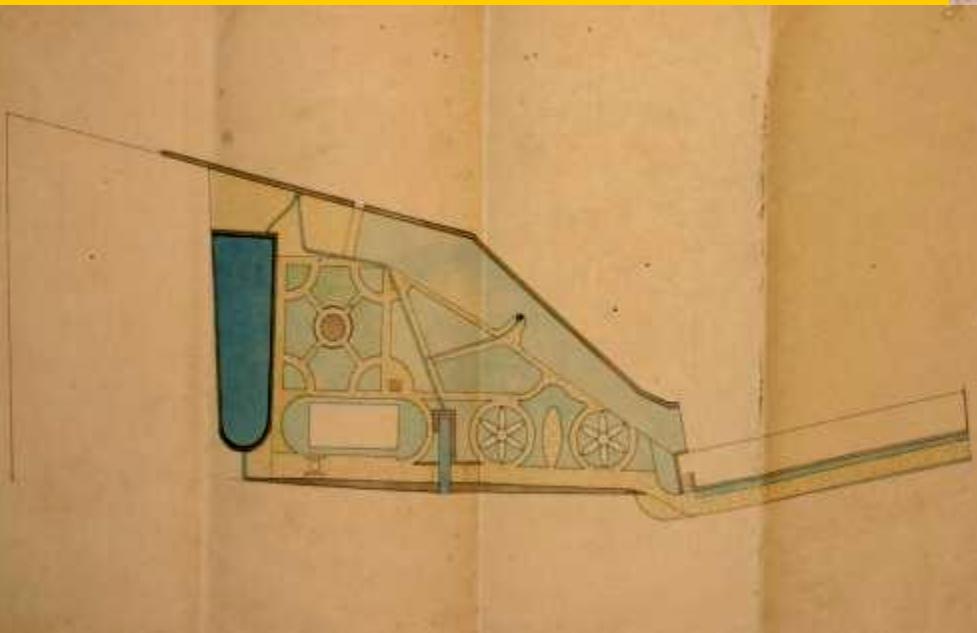

Zbirke Kule Jankovića:

Zbirka starih geografskih i

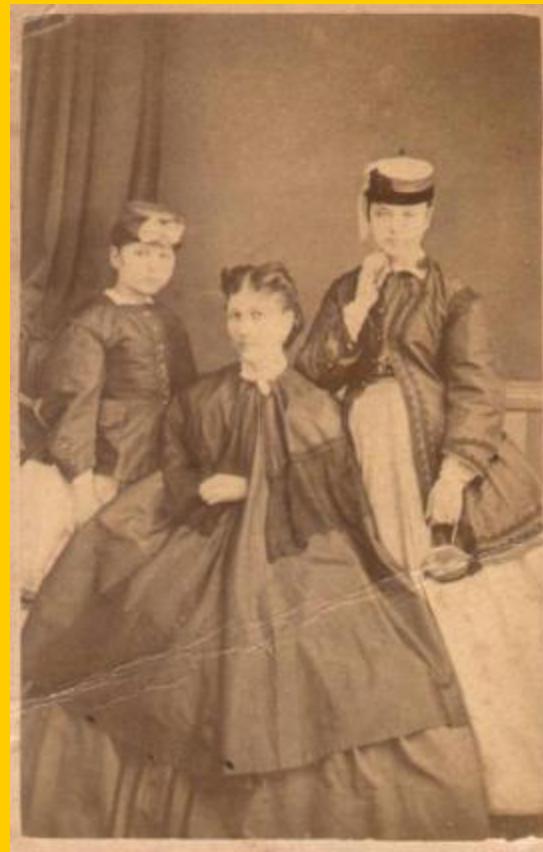
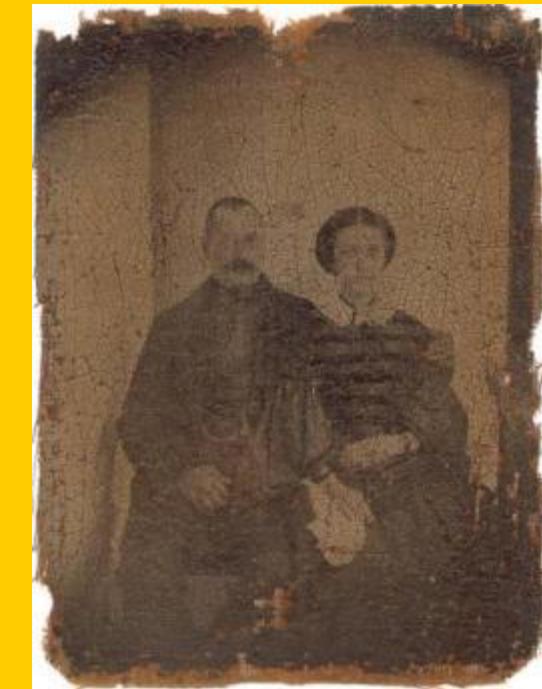
katastarskih karata

(sačuvana)

(Dokumentaciju obradio mr.sc. M. Savić)

Zbirke Kule Jankovića : albumi starih fotografija (sačuvani)

(Dokumentaciju obradio mr.sc. M. Savić)

Zbirke Kule Jankovića: arhivske zbirke (sačuvane)

Noi Antonio Renier Vice la famosa Repubblica di Venezia
Procuratore della dogana, et albanese

Scego come il predetto siglò coni dotti Sigato dell'Agencia dei
Capitani generali per luglio 1758, in cui i taleni e paesani della
Zona degli Sfondri dovessero tangere per dominio del Re,
sono appena dell'articolo N°, e decimo; in vigore del medesimo anno
hanno di potuto il ddd, si ha voluto all'affatto lo proprio discesto

39. D. Quirino Geroni Consigliere della Repubblica veneziana
nella villa sua Quadrada pietrata 6 moli, Colonna
Poli, e nel resto del Paese tutto alle colonie loro, e quelli
delle loro fortezze situate in d' villa, e gli sono intitolati il pre-
prio de quei contributi abborio per dominio di molti
quanto a peso delle stesse moli, ferme giugno de dieci, e
di luglio, e tutto il resto e pagato rende intitolato d'
a quei contributi. Tanto frequentemente in passato di quei
lavori maggiori, e maggiori di ventuna forse quattro
lavori a luglio 1760.

Antonio Renier Pro. Sel

Franco Facchini Segy

alla fortezza di tutta l'
intervento salutat affianca
veneziano ritornati alle loro
famiglie, ricevuta ora, dal-
l'attuale Difensore S. Cappo
la promessa ch' egli fa
l'indotto la questione da
ne fotostogli, e che per
di prezzo rifiutata con
un provvedimento ampio e
fermo. Stando sempre di
bon animo illa e i suoi
compagni. Con questo Sig. S. Cappo

Zbirke Kule Jankovića:

Biblioteka s oko 4.000 knjiga; najstarije iz 17. st., na više jezika (sačuvana)

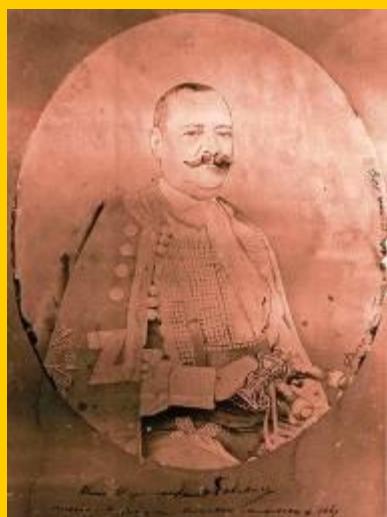
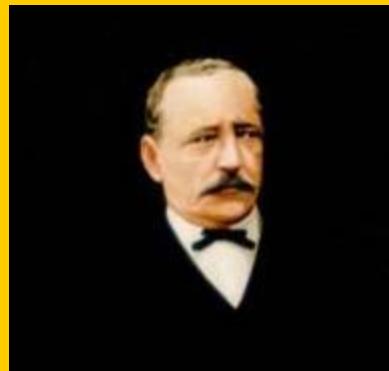

(Dokumentaciju obradio mr.sc. M. Savić)

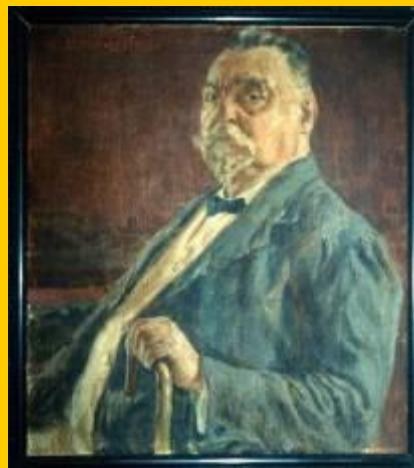
Neke od povjesnih ličnosti direktno povezanih s Kulom Jankovića

Stojan Janković
– narodni junak u borbi
s Osmanlijama u 17. st.
Dobio od Venecije
posjed i Kulu
Jankovića, te titulu
Cavaliere

**Ilija Dede
Janković** (1818-
1874), pisac,
publicist i političar

Simo Matavulj (1852-
1908) Službovao je kao
učitelj u selu Islam
Grčki. Opisao Kulu
Jankovića u svojim
djelima.
Koristio bogatu
biblioteku Kule
Jankovića

Dr. Uroš Desnica
(1874 - 1941),
političar i advokat

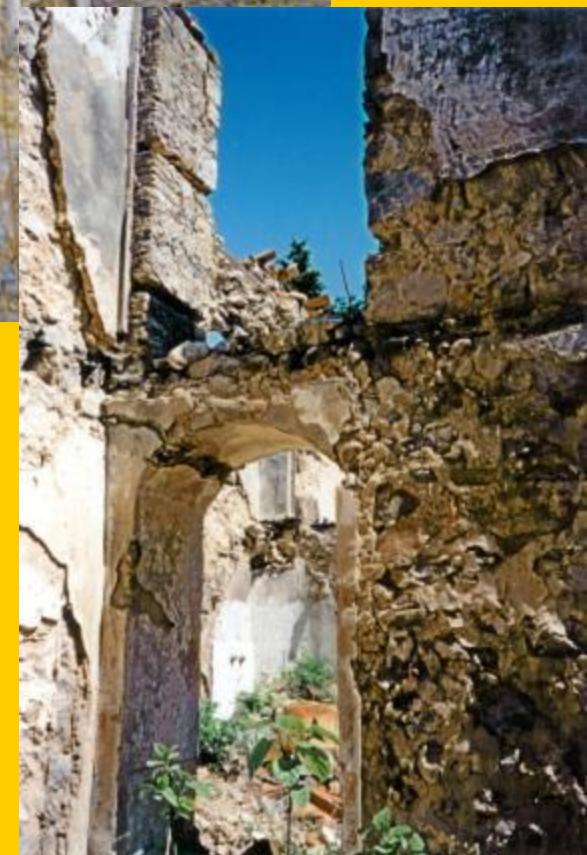
Boško Desnica
(1886 - 1945),
povjesničar,
advokat publicist

Vladan Desnica
(1905 - 1967)

Kula Jankovića teško je razorena između 1993. i 1996. g.

izgled, 2000. g.

Od 2003 g. Ministarstvo kulture RH obnavlja Kulu Jankovića

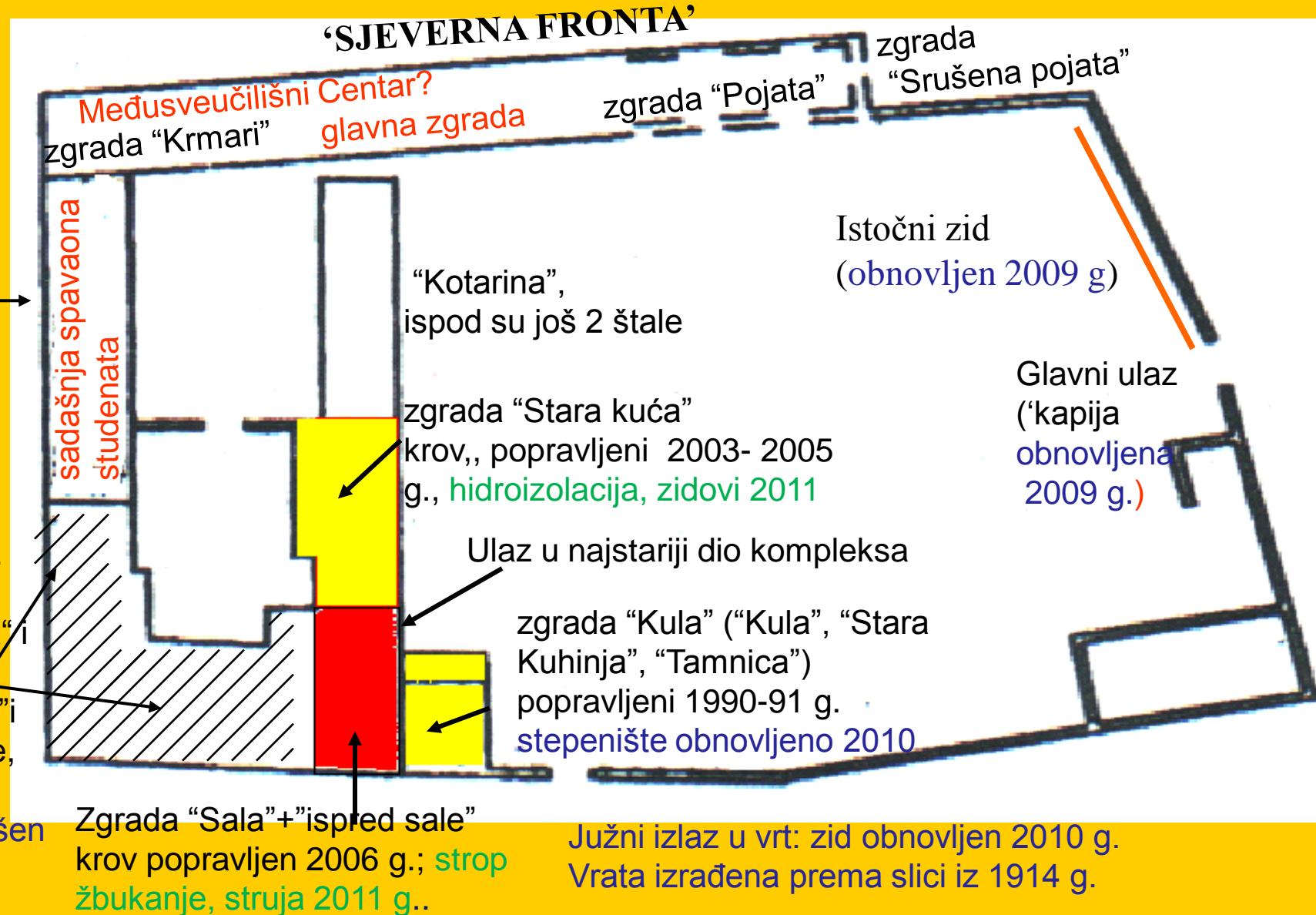

Započelo se sa krovom "stare kuće"

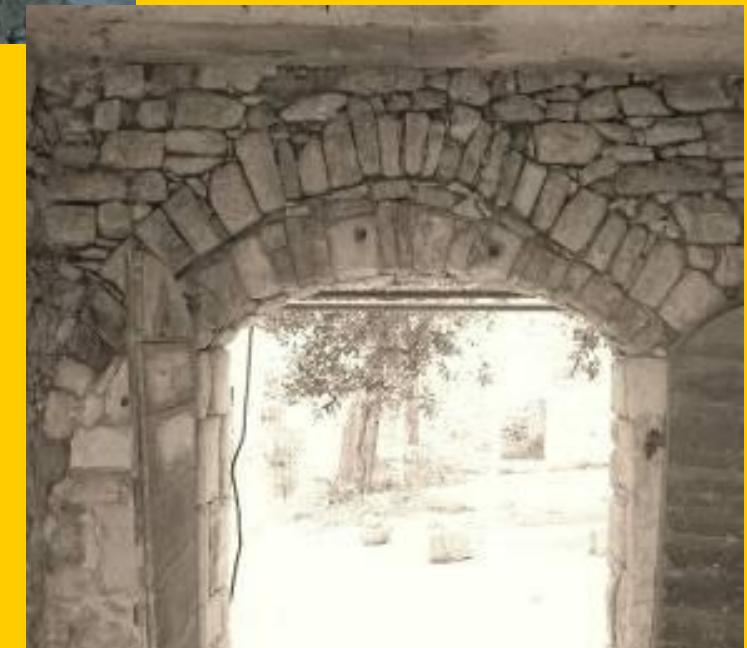
Dinamika obnove centralnog dijela kompleksa Kula Jankovića (2003-2011)

"Cimentana kuća"
"Magazin",
popravljen 1990 g.,
krov oštećen 1995 g.

"Novi stan",
zid popravljen i
učvršćen 2007 g.
ispod:
"Konoba", "Ćelija" i
"Alat" te izlaz na
izvor "Klokotušu" i
akumulaciju vode,
"peškijeru"
2009-10 g: dovršen
krov, podovi

Od 2003. g. Kompleks Kula Jankovića se ponovno obnavlja.....

Bez žbuke, na vidjelo su izašli mnogi zanimljivi arhitektonski detalji koji svjedoče o mnogobrojnim ranijim pregradnjama, kroz dugu povijest kompleksa.....

Objekt ‘**Sala i Ispred Sale**’ je najprije izgubio krov, a uskoro i međukatnu konstrukciju..

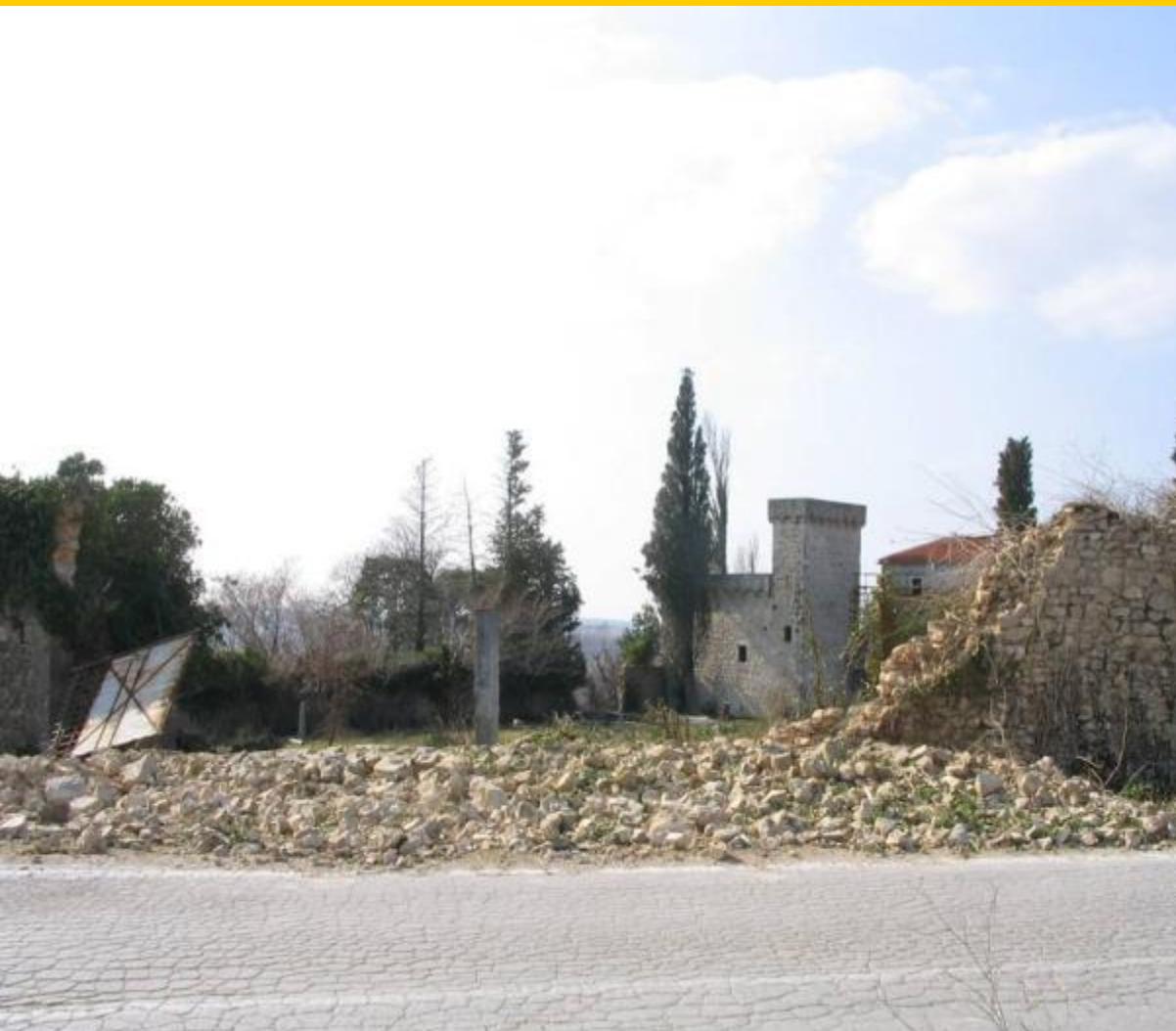

2006 g. 'Sala' je dobila i krov.
objekt već koristi kao dvorana za predavanja, sastanke i drugo

Sad je u tijeku unutrašnje uređenje, ali se

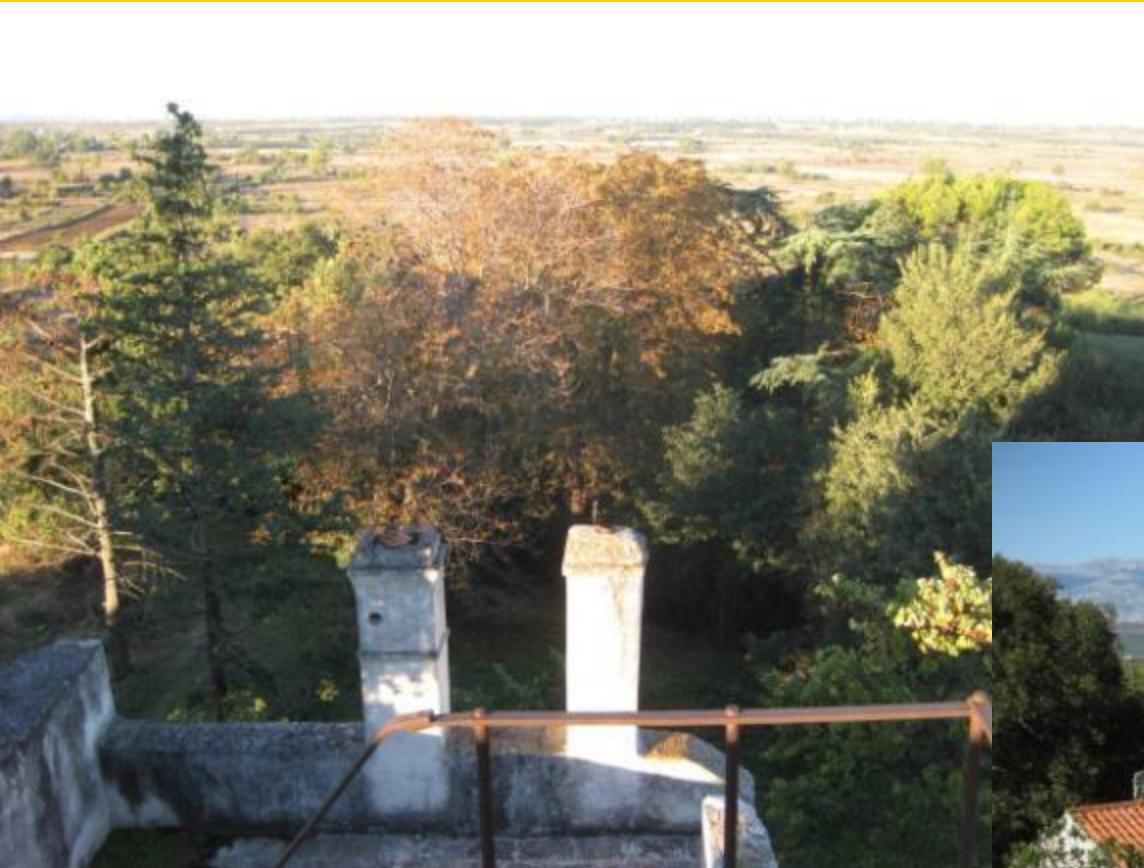
Srušeni istočni zid i glavna ulazna kapija obnovljeni su 2009 g.

2010 g. obnovljeno je i stepenište na Kulu.....

Tako da su, poslije preko 20 godina, ponovno postali dostupni
Izvanredni vidici s vrha Kule...

Kroz radove volonterskog kampa 2010, akcija obitelji te Udruge
Društvo prijatelja Kule Jankovića započelo je uređenje i parkovnog dijela

Brojni projekti, manifestacija i aktivnosti u Kuli 2003-2012

Projekti obnove: Ministarstvo Kulture RH od 2003 g. financira postepenu obnovu Kule Jankovića, uz još druge izvore financiranja

Niz revitalizacijskih projekata – od 2003 g. nadalje, domaćih i međunarodnih, organizirao **Filozofski fakultet u Zagrebu**, Prof. dr. sc. *Drago Roksandić*, za suradnicima iz vlastitog i drugih Odsjeka fakulteta, uz pomoć *Društva za obnovu i revitalizaciju Kule S. Jankovića*, a od 2008 g i **Centra za Mirovne Studije**, CMS - Zagreb

Revitalizacijske aktivnosti u Kuli Jankovića 2005 - 2012:

Skup povodom obilježavanja 100 g. rođenja Vladana Desnice

- **Znanstveno-kulturni skup ‘Desničini susreti’ 2006, 2007, 2008 , 2009, 2010, 2011, 2012 g.** (2013 u pripremi, zajedno s prigodnom izložbom)

- **Međunarodni volonterski kampovi u Kuli – 2006, 2007, 2008 , 2009 , 2010, g.** (2013 u pripremi, dva)

-- **Međunarodne ljetne škole: 2007, 2008 , 2009 i 2010 g.**, 2013 u pripremi (dvije)

Terenski rad ,Snimanje dijela Japanskog filma: ‘Stojan Janković – Hero of the Border’ Inicijative i diskusije o dugoročnoj revitalizacije Kule Jankovića:

Izložbe o Kuli Stojana Jankovića: Zagreb, 1-2 mj.. 2003 g, s Javnom tribinom 15. 1. 2003 g.;

Beograd, 5-6 mj. 2006 (prezentirano preko 500 izložaka iz Kule);

Monografije o Kuli Jankovića i ljudima povezanih s njom

Također, više novih **doktorskih teza**, diplomskih radova, seminara, itd.

Aktivnosti u Kula Jankovića rezultat su brojnih projekata, manifestacija i aktivnosti direktno povezanih s Kulom:

Projekti:

Ministarstvo Kulture RH od 2003 g. financira postepenu obnovu Kule Jankovića

Projekt Mostovi (Bridges) – od 2003 g. nadalje

Projekt unutar *InterRegIII* (Filozofski Fakultet Zagreb- Sveučilište u Padovi)

EU Projekt: *Old Castle - New Bridges*, CMS i partneri (2009-2010)

EU Projekt: *Old Castle - More Bridges*, CMS i partneri (2010-2011)

Izložba o Kuli Jankovića, Zagreb Jan.-Feb. 2003 g, s *Javnom tribinom* 15. 01. 2003 g. Izložba o Kuli Jankovića (prezentirano preko 500 izložaka iz Kule); Beograd, Maj-Juni 2006

Novi projekti iza 2011 g (vidjeti kasnije)

Novije knjige o Kuli Jankovića i ljudima povezanih s njom:

Kula Jankovića (prošireni *Katalog* uz izložbu u Beogradu, 2006); M. Savić: *Ilija Dede Janković* (Prosvjeta, Zagreb, 2003 g.), M. Savić: *Boško Desnica* (Prosvjeta-VBZ, Zagreb 2008); dvotomna knjiga *Hotimično iskustvo*, Prof. D. Marinković; VBZ, Zagreb, 2005 g., Tea Mayhew, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule – Contado di Zara 1645-1718*, (Viella, Roma, Italia),

J. Predovan, M. Čurković, M. Jurjević, *Ravni Kotari i Bukovica- Kulturni vodič*, CMS, Zagreb, 2010

Ivan Basić, *Od domus episcopi do Kule Jankovića. Prostorni razvoj Kule Stojana Jankovića u Islamu Grčkom*, FF press, Zagreb 2010.

Milana Černelić, Marijeta Rajković Iveta (uredile), *Zapis i gornjih Ravnih kotara. Etnološki, povjesni i muzeološki prilozi o Islamu Latinskom, Islamu Grčkom, Kašiću i Podgradini*, FF press, Zagreb 2010.

Drago Roksandić, Ivana Cvijović (uredili), *Zbornika radova "Desničini susreti 2005. – 2008."*, Plejade, Zagreb 2010.

Također, više novih doktorskih teza (uključivo u Padovi i u Rimu), diplomskih radova, seminara, itd. direktno je vezana za Kulu Jankovića i ljudi povezane s njom

Uz nastavak ranijih projekata.....

Novi projekti u Kula Jankovića, u 2012 g., povezani su i s obnovom i s revitalizacijom, u kojim sudjeluje Udruga Društvo prijatelja Kule

- 2011 Tourism Cares Worldwide Grant

Priijedlog naše Udruge je odabran za financiranje kao jedan od samo 6 nagrađenih Prijedloga u svjetskoj konkurenciji

(Kula se sad našla u društvu iznimnih lokacija kao što su Petra Archaeological Park – Jordan, Yellowstone National Park – WY, USA, Frank Lloyd Wright's House - Chicago, IL, USA., itd, ukupno 164 lokacije iz 40 USA država i 29 zemalja svijeta)

Dobivena sredstva iskoristitila su se za uređenje i opremu dvije prostorija u povjesnoj jezgri Kule Jankovića:

-“**Stara kuhinja**” - vratila se **Etnografska zbirka**, - prva od bogatih zbirki Kule Jankovića, koja će se nakon rata vratiti u Kulu (-bila na pohrani u Zavičajnog Muzej u Biogradu),)

- **Uređena je “Sale”**, kao multifuncionalna dvorana. Nakon renovacije, služi i za aktivnosti i kao **izložbena dvorana** za javnost (prvi postav; ljeto 2012 g: **“Ususret obnovljenoj Kuli”**

Uz nastavak ranijih projekata.....

**Novi projekti u Kula Jankovića, u 2012 g., povezani su i s obnovom
i s revitalizacijom, u kojim sudjeluje Društvo prijatelja Kule**

**-EU IPA Projekt: " Mainstreaming human rights in areas of special
state concern in Croatia "**

(Nositelj CMS, Udruga jedan (od 5 Partnera)

Iako će se Projekt odvijati u raznim dijelovima Hrvatske, znatni dio aktivnosti predviđen je i za Kulu

Filmski festival u Kuli

Ljetni kamp

Ljetna škola u Kuli

Uz nastavak ranijih projekata.....

**Novi projekti u Kula Jankovića, u 2012 g., povezani su i s obnovom
i s revitalizacijom, u kojim sudjeluje Društvo prijatelja Kule**

***Međunarodni sveučilišni centar u Islamu Grčkom i mediteranska
akademska zajednica: Razvoj i perspektive* (2012.-2013. g.)**

Fond za razvoj Sveučilišta u Zagrebu; Predlagači su četiri sastavnice
Sveučilišta u Zagrebu: Filozofski (nositelj), Arhitektonski, Geodetski i
Agronomski fakultet.

Uz nastavak ranijih projekata.....

Projekti u Kula Jankovića, u 2012 g., povezani su i s obnovom i s revitalizacijom, u kojim sudjeluje i Društvo prijatelja Kule

-EU IPA Prijedlog Projekta: "Jankovic Castle: historic site, generating sustainable development of the Ravni Kotari region"

(Nositelj Sveučilište u Zagrebu, Udruga jedan (od 6 Partnera)

Veliki broj aktivnosti različitih partnera (uključivo 3D snimka kule, Film o Kuli, Ljetni kamp, Ijetna škola, Desničini susreti, ...

Aktivnosti, kojima je nositelj Udruga:

1) Common heritage awareness days

(dvodnevni program u Kuli Jankovića svake godine)

2) Common heritage in practice (jednodnevni skup u Kuli lokalnih udruga tog profila, u dvije od 3 godine projekta)

3) Workshop “Economic value of heritage as spur to tourism based industry”

(Skup -eksperti iz područja Kulturno nasljeđe+turizam govore turističkim profesionalcima o mogućnostima i vrijednosti kulturne baštine za turizam.

Obnova čitavog kompleksa Kule Jankovića – pretpostavka za dugoročnu revitalizaciju

Lijevo: Miljenko Domijan, dugogodišnji glavni konzervator RH za nepokretna kulturna dobra

Dolje: Hrvatsko-srpska komisija za povrat kulturnih dobara u posjeti Kuli

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića (1):

Vlasnici su spremni omogućiti javno korištenja velikog dijela kompleksa Kule Jankovića – za obrazovne, znanstvene, kulturne, razvojne i stručne aktivnosti/projekte koji bi pomogli kako obnovi Kule tako i održivosti objekta te (održivom) razvoju kraja i regije

Povijesni dio Kule Jankovića

- Muzej (*Memorijalna zbirka*) u kojoj bi se izložili najvrjedniji dijelovi zbirke Kule
- dijelom kao ‘Kuća pisca’ (ovakvi postavi brojni su u EU)
- dijelom kao *Muzej mira* (Prof. Dr. Sc. T. Šola, *Filozofski fakultet, Zagreb*)
- *Eko-muzej*
- ?

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića (2):

*Sjeverna fronta kompleksa: **Međunarodni Sveučilišni Centar** (Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zadru, u Padovi, Gracu, te druga Sveučilišta)*

Međunarodni Sveučilišni Centar bi se bavio obrazovnim, znanstvenim, kulturnim i razvojnim projektima, kao i održavanjem Konferencija, Ljetnih škola, Terenskog rada, umjetničih/restauratorskih kolonija, itd.

Dodatno važno: Centar bi osigurao domara, koji bi čuvali Centar, ali onda i cijeli kompleks Kule, te povećao sigurnost zbirk, održavati okolinu (park), raditi sitnije popravke...

Ne-akademske aktivnosti u Kuli (projekti važni za lokalnu zajednicu, cjeloživotno obrazovanje,...) mogli bi organizirati:

**Društvo za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića - mostovi
Centar za Mirovne Studije** a sada ovdje dodajem i:

Društvo Ravni kotari

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića (2b):

Misleći na **obrazovne, znanstvene, kulturne, razvojne i stručne aktivnosti/projekte** koji bi pomogli kako obnovi Kule tako i (obnovljivom) razvoju kraja i regije, vlasnici su sa Zagrebačkim Sveučilištem sklopili ***Sporazum o dugoročnoj suradnji***

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića (2c):

Osnivanje Međunarodnog Sveučilišnog Centra (MSC)

Za osnivanje MSC zainteresirani su Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zadru, a interes pokazuju i druga Sveučilišta (Padova, Graz, Beč, Sveučilišta iz bližeg okruženja).

Zamišljamo ga kao modernu, *state-of-the-art* ustanovu, s mogućnošću povremenog smještaja i profesora i studenata.

Međunarodni Sveučilišni Centar bi se bavio obrazovnim, znanstvenim, kulturnim i razvojnim projektima, kao i održavanjem Konferencija, Ljetnih škola, Terenskog rada, umjetničih/restauratorskih kolonija, itd.

Centar bi trebao težiti da postigne **međunarodnu prepoznatljivost i vodeću poziciju u regiji** u više područja, a procjenujemo da već sada za to imaju posebno dobre izglede:

Centar za intekulturalizam (Prof. Dr. Sc. Drago Roksandić, (Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), s brojnim suradnicima

Centar za projekte obnovljivog razvoja (posebno Mediterranske poljoprivredne kulture, regionalna arhitektura, ovnovljivog razvoja sela posebno u ‘nerazvijenim područjima’, obnovljivim izvorima energije, itd)

?

Sinergija Kule kao *Kulturnog dobra* i kao Međunarodnog sveučilišnog centra (2d):

Činjenica da je Kula Janković važano kulturno dobro, uzajamno bi višestruko koristila i *Muzejskom dijelu u povjesnoj jezgri* i *Međunarodnom sveučilišnom centru* u ‘sjevernoj fronti’ dvorca:

Direktno:

- Obnovljeni veći povijesni prostori ('Sala' itd) mogli bi se koristiti, u posebnim prigodama, i za potrebe Centra
- Uređenje/pristupačnost vrijednih zbirki Kule privuklo bi projekte njihovog istraživanja

Indirektno:

Uređenje i povijesnog, muzejskog dijela i MSC-a povećalo bi vrijednost i jedne i druge ‘jedinice’, njihovu ‘visibility’ i ojačalo ‘brand’ Kule Jankovića

I jedno i drugo ('visibility' i 'brand') djelovat će privlačno za nove potencijalne istraživače (posebno iz inozemstva) pa tako i za nove projekte.

Dolazak turista (kao i profesora i studenata u Sveučilišni centar) u većem broju, kroz 'kulturni turizam' (1) + 2) :

-otvorio bi tržište za lokalne proizvode i usluge, i dao poticaj za razvoj kraja

-(turisti troše na razne načine: kupuju suvenire, lokalne proizvode, čak i zimnicu, jedu i piju, neki će poželjeti prespavati, ili ostati dulje...)

- poticaj za 'seoski turizam'

  - poticaj za ugostiteljsku ponudu

- poticaj za razvoj eko-proizvoda (Islam ima izvrsne uvjete)

- poticaj za oživljavanje starih zanata, lokalnih jela i pića...

- poticaj za stvaranje novih/starih proizvoda, suvenira ...; svega što može interesirati posjetitelje (domaće i strane)

- poslovi održavanja i usluga u muzejskom i sveučilišnom dijelu

-Kad Kula 'oživi' trebati će razne usluge:

  -Nabavka hrane, kuhanje, spremanje, održavanje, razni majstori

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića

osnivanje *Međunarodnog Sveučilišnog Centra* podržao je i tadašnji predsjednik g. S. Mesić (posjet 2009 g.)

Vizija dugoročne revitalizacije Kule Jankovića (3):

Ne-akademske aktivnosti u Kuli (projekti važni za lokalnu zajednicu, praktični tečajevi, predavanja o pojedinim aktualnim temama,...) mogli bi organizirati i voditi:

Nevladine neprofitne udruge, u suradnji sa Društvom za obnovu i revitalizaciju Kule Stojana Jankovića, Organizacijama lokalne zajednice te drugim zainteresiranim

Dr. sc. Uroš Desnica
Institut R. Bošković
desnica@irb.hr

u ime Društva za obnovu i revitalizaciju kule Janković
Stojana – Mostovi, te i ime porodice Desnica

